

Яблука з райського саду

Богдан Жолдак

Був у нас в селі такий Матвей, якого ніхто харашо не знав. І не тому, що він був приїжджий до нас на сезон созрівання яблучних садів, а по причині того, що знатися з ним боялися.

Бо він був начитаний на таких книжках, яких я лічно бачив. Такі вони були умні, що навіть переписані ним ціліком і повністю вручну. Може, мені за це ніхто не повіре, бо книжку вручну переписують тільки пісателя, але всі вони роблять це до того, як вона стане книжкою. А от яка, інтіресно, книжка може собою похвалитися тим, що її переписувано після?

Так от, несмотря на це, він мав їх таких аж декілька штук... І всі в товстих загальних зошитах, товстіших за самі ті книжки. Такі, де все було записано нащот життя і як ним треба жить. Особино по відношенню до інших людей, які теж жилають ним жити.

І от, щоб йому, Матвею, це легше було робити, він почина ізучать едіноборства. Такім образом, що достіга в них результатів, які він достіг спочатку путьом радянського бокса, а потім уже по-китайськи, по-японськи і по-тайванськи. І од чого він став сам собою такий жилавий кругом, такий крепкий скрізь, де тіко можна. Що йому аж, нарешті, стали нужні ці самі книжки, які б пояснили йому, для чого він такий сам собі нужен.

Це вони підказали йому найти собаку, яких ми навіть по тілівізорі у міре животних не бачили. Вона була, як теля, у тому смислі, що завбільшки. Але б я краще із любим телям бодався, аніж з отаким псом.

Чорним таким скрізь, що й навіть у пащі, де був лише красний язык. Словом, цей собака виявився ще більш жилавий, аніж його господар. І хоч книжок він тих не читав по причині собачої неграмотності, однак міг би посперечатися з будь-ким начитаним у плані едіноборства.

Підчинявся він лише Матвейові путьом тайно іздаваємих через свисток сигналів і, окрім них, нічого, що б положено було знати собаці, жилаць не жилав.

От яким путьом об'явився в нас у селі цей сторож охороняти колгоспні сади од колгоспників. Що мені особисто не вдавалося ніколи, хоч я був на них на ставці охранныка. Не получалося! В період цвітіння, чи почкування в мене це ще якось виходило. Чого нізя сказати про мене в період, коли дозрівали плоди яблук. А особино груш. Рішить цю проблему в правлінні колгоспу удавалося лише путьом Матвея. Який би рішив цю проблему і без свого барбоса. Так він усіх нас налякав, носясь із дикими китайськими криками між дерев, нанося їм удари чим попало, включай сюди навіть і голову. Бо він, відімо, представив для себе і собаки цей сад у вигляді полігона, де осуществляються його усі мечти, переписані ним із книжок. До такої сили, що навіть недозревша зав'язь, содрогаєсь ударами, рясно осипала землю. По якій слідом мчала

тінь, чорной молнії подібна, його дресірованої собаки, радуясь на свого хазяїна, що він такий ловкий.

Наші хлопці почали обходити його сторонкою, особино в магазині. По причині свого одтока із села в місто. Тобто, своєї малочисленості, яка робиться щороку ще малочисленішою. Такою, що навіть наш бригадир і то спасався й навіть не питався із Матвейом роздавити флакона, як тіки взнав, що той весь час про щось записує в товсті зошити...

Та в кожного пропадала охота мати з ним справи.

Варто лише в край ока глянути на його жилаве лице.

Тепер добавить ще до цього лиця отого собацюру, дога по національності, на яку жодна наша псина сільська побоялася навіть писнути, не те що гавкну ти, поховавшись при одному приближенні хто куди. Так тихо, що цей беззвучний ужас поволі передався і їхнім двоногим односельцям...

Ну тут була ще одна причина цієї історії, а саме: страшна нужда в смислі бідності. Усіліна ростом цен налоогобложенія. Яка рано чи пізно мусіла зіткнутися з оцим новим сторожом колгоспного достатку.

Матвій же, начитаний многого із книжок, ним же списаних, дуже дивувався, що не може постигнуть: ну чого він, такий класний, такий столичний, а не знаходить у жінках ніякого одзиву. Навіть у тих, хто сільського фасону. Незважаючи навіть на свою кругом жилавість. Та ще й у нас, у селі, де котірувалися куда менее жилаві і по віку менее молоді дядьки, яких ставало кожного сезону менше по причині загибання сільського господарства.

Це було й мені дивно. Особино тоді, коли до мого куреня й забреде, не буду казати хто, яка-небудь доярка погомоніти по причині взятої на фермі банки молока чи сметани.

А до нього — ні-ні. Хоч він уже був тою сметаною переповнений. І накидаємий на самописні книжки по три рази, жаждая ответа по тій причині, що там його не було.

Не було його навіть серед наших місцевих алкоголічок. Так вони його, по-відіму, поважали, що од одного його вигляду ставали тверьозі.

І от він окончательно почина дозрівати для цього. І сад також, лише яблуками. Куди вдень колгоспниці приходили робити на колгосп, а вночі — щоби трошки попрацювати й на себе. В смислі яблуків, яких оно сила-силенна пропадає, розбиваяся об землю, гниючи.

Це, мабуть, у тих самописах він читався, що в такому случаї не пора бігати із японськими криками, а тихцем собі підстерегти яку порушительніцу і, на цькувавши собакою, справедливо наказати за це. Тим, що завжди носить при собі кожен нестарий мужчина. Щоби вона кричала по-японському, чи по якому хоч, запугана предварітільно собакою, яка своїми гарчаннями й гавканнями глушила не лише її воплі, но й навіть страх, тим гаканням визиваємий.

Так продовжувалося не часто, але доволі й не рідко. Особино перед хорошими святковими базарними днями. Особино, коли дозрівали ранети "Слава побідителя",

виведені для того, щоби нагадувати салют перемоги. І ріс він у самому небезпечному місці — найдалі од сусідньої лісопосадки, у якій було зручно ховати велосипеда для швидкої втечі, для врятування своєї нічної жіночої добичі.

Но в случаї з Матвейом та лісосмуга не захищала, бо він умів бігати садом, не стукаючи по ньому своїми кінцівками, включаючи в них і голову, а дивлячися нею, куди окупується порушник, особино, якщо він — порушник нестарої статі.

І хоч я людина невіруюча, но він мені якось признався, що у цьому саду він себе відчуває змеем-іскусітельом благодаря яблукам. Но я допускаю даже, що він потім відчував себе і Адамом. І навіть лічно й богом, це коли, поваливши яку нічну тітку, він досягав їй свого й, накінець, взривався отим самим салютом із яблук...

Так продовжувалося кожен сезон, бо начальство за це дуже уважало Матвея, що він уберегає багато колгоспного добра. Якого колгосп однаково збирати не встигає. Однак для чого потрібна чітка охорона, бо тут охоронявся не сад, а щось набагато боліше важне.

Ну, це все приказка була, бо казка наша про звіря.

Який прокидається у фруктовому лісі, імінуемом садом. Саме в той момент, коли його вкус досягає урожаєм. І цей хишник польує тайну неразглашенності проісходящого по причині людського позора.

Про яке, надо сказати, усі, навіть ті, хто ніколи не був під Матвейом, однак здогадувалися про це. Позора — для жінощин як воровського за яблука, так і дамського за ті дині, кавуни, сливи, словом, що в кого з них досягло за пазухою. Но лише уговор — аби воно не було переспілим для Матвея. Доведшого себе до такої степені полювання на цих нещасних, що потім він міг спокійно знову цілий рік терпіти, вичікуючи на новий садоводчеський сезон.

Одного разу його починають турбувати маленькі такі акуратні сліди. Жіночих тухвель таких, які йому отут ще ні разу не попадалися в руку. Такі, які можуть бути лише з юного существа, бо существо старшого віку зроду не полізе у такому взутті в заперещонне місце. Вони є кругом, і кожні кілька днів повторяються. А вещественних доказів нема по при чині того, що вони у вигляді яблуків і виносімі з міс ця злочину.

І звідки? Із найсортівших дерев. Преступніца наче знала, з якого дерева надо брати плоди, а з якого ні.

Не міг зметикувати Матвей, що ця загадка рішається дуже просто. Оскільки вона була наущена дуже добре лазити по деревах, чим обривая сліди, таким чином недоступні вночі для собачого нюха. А тим часом скриватися в зовсім протилежному напрямкові од посадки. Збивався Матвей, бо вірив, що жінки ніколи по деревах не лазять, бо вони ніколи свого часу не були для цього хлопцями. Він усиляє свою охрану — і знов — сліди є, а нарушительніци, молоді, юної при цьому, каблукастої такої — нема. Й ця загадка виявилася для нього набагато хитріша, ніж він привик.

Так що усе це похотим стає на казку, де Іван ніяк не зловить свою Жар-птицю, яка похищає при цьому його яблука чародійні. До такої степені, що він поклявся перед своїм барбосом, що виловить хитрунку.

І не лише виловить, але й...

От він на обкладинці свого загального зошита пише нову мудрість. Лише бере її не з чужої книги, а з своєї лічної голови. Й складає графік порушення тими каблучками сада. Який точно совпав з діжурствами в поліклініці медсестри Таньки. Но він про медчасть ще не здогадався, а вичислив точно, коли неізнєсна незнайомка точно прибуде до указаних дерев возобновлять свої действа.

Ці дерева мали ту особливість, що їх Танька, ще будучи школяркою під час нескінчених суботників і недільників, безплатно вкалує на колгосп, чим прививая собі любов к труду, лічно сама їх посадила.

Будучи дівчинкою меткою й любознатільною, вона їх прищепила. Причому так вдало, що вони стали найсолодкішими на увесь колгосп.

Одно тільки біда, що дівчина по завіршенії школи їздила у столицю поступать у той університет, де вчать на садоводку.

— А навіщо тобі це? — запитали її там.

— Я селянка, у мене це в крові, я дуже вдало посадила й прищепила сорок дерев, тому в мене така любов к труду.

— А докажи!

Не могла вона доказати, бо привезти й показати їм оті свої дерева вона не зуміла. І її отворгнули.

Да навіть якби вона й мисль допустила про надання університетові дерев у вигляді доказатільств, то який бригадир із Матвейом її до такого дерева з лопатою підпустять? Шо ти! То вона вище коридорної медсестри в науці ніколи й не піднялася.

Підіймалася вона вище й вище по стовбурові туди, де сонце найяскравіше просвічує плоди, од чого вони стають налівнішими за нижні, і, здавалося, випромінюють у темінє листя те денне тепло й світло. І так вона цим ділом, відімо, захопилася вся, що незчулася, як внизу виник жилавий чоловік. Ледве здержує при цьому свого лютого тельонка.

— Ну шо, сука, тут ти попалася?

Чує вона і мало не падає вниз зо страху, коли уявила, що буде межі нею й тим псом, у смислі його зубів. Опомнилася вона од полного ужаса, а ще од того, що вспомнила, що собака, який би злєбний він при цьому не був, а однаково лазити по деревах не вміє.

— Дядінька, не троньте мене собакою, — по-справжньому, від усього серця попросила вона.

— Іди, сука, злазь. А то в тебе тут виход один — там, де в тебе вход. Або ти мене тут удовлітворюєш, або я тебе тут ловлю на воровстві усією строгостью закону.

— Дядінька, я ще маленька, — хотіла заплакати вона, так він не дав:

— Малінька? А оно срака в тебе твоя почімумь не така!

Яблуні колгоспні мають ту развесисту особливість, що перескочити з дерева на дерево не удасться, бо це не джунглі, а сад. Тобто, спастись за допомогою свого таланта лазіння на каблучках по деревах не получится.

— Ну, давай, давай, красавіца, злазь. Ти ж моя мармулеточка... Здобнінька ти моя.

— Я?..

— Шо це знизу, ласточка, так харашо видать. Ти мені така приятнінька. Ну ж, не тягні міня!

Лише тут вона осознала свою головну помилку, що полізла на яблуні у платті, а не хотя би, у спорткостюмі. Який має ще одну перевагу у смислі своєї тьомності. А плаття не затуляє її ніскілечки од проглядування знизу вплоть од каблуків на ногах до самих їх до окраїн, тобто значительно вище наливних литок, включая й труси, куди хоче устремляться поки що взором самотній Матвей.

Бо ноги селянок мають ту особливість, що вони значитільно загорівші нижче платтів, а чим далі, тим вони світлішають до совіршенної білизни. Під тим абажуром платтячка, яке не прикриває, як должно, а лише навпаки, наче одсвічує те істочаїме тепло девіч'їх ніг. Так що Матвейові враз пригадалася дражнилка, якою маленькі селюки доймають старших дівок по причині того, що доймати їх чимось болії суцтвенним ще не можуть:

*Стоїть дівка на горбочку,
В неї видно крізь сорочку.
Подивися, Герасиме,
Яке світло невгасиме!*

— Ну, чи ж довго ти там, сука, не надоїсть? — не стерп'явся він, відчуваючи, що в нього на одну жилу стало більше.

От хто істинний звір!

— І ти будеш довго мене, сука, іспитувать? Прежде чим злезть? — починає він їй показувати свій справедливий гнів за це, для того й поставлений тут на сторожі інтересів.

— Га? Я, кажеця, питаю? Злізай, суко, щоб я заліз на тебе, таку суку! — не здержав ся він.

— Дядінька, я согласна слезть і я согласна, тільки ви за це прив'яжіть свого собаку. Бо я його такого дуже боюся, — мало не плаче вона, бо зрозуміла, наконец, що тут їй єдиний тільки шлях — униз.

Матвей швидко поміна, що цей собака буде заважати не лише їй, але і йому лічно в любом случаї, і, хоч він сильно й матюкався по-собачому гавканнями, прив'язує його міцно до сусіднього стовбура. Щоби лише звідти він міг наблюдать за своїм хазяїном, як він уміє осущствлять над дівчиною свій справедли вий гнів.

Дівчина Таня під час цього спритно спускається вниз, хапая ящика, одного з тих, яких так безліч валяється колгоспними садами, і якого вона, певно, не раз уже й заповнювала достиглими плодами під час денних робіт у саду, і кидається з цим ящиком на Матвея, який не чекав од неї такого повороту, удари ж ящиком, до якого за свій короткий вік так звикла проста сільська дівчина, полупають ув ньом сильнейший одклик у виді болі. Бо про ящики у системі їдіноборства ні в одній ніде нічого не було записано...

І коли він уже сам почина наносіть мощні свої треніровані удари руками й ногами,

включая й головою, то вони не розуміють, що з одного кінця ящика дна нема, а лише з іншого є і тому усі провалюються туди в пустоту ночі.

Но в то же время ощущая часто замість тої пустоти міцне угловате, оббите жестью днище ящика. Це тоді, коли той ящик негадано виникає із тьми наносимими ним ударами й досягавши спалахів у його очах, од яких вони не можуть привикнути до тьми, із якої густо сипляться все нові й новіші. В той час як Тетяна, як медпрацівник, чудово знала, де в чоловіка може знаходитися голова, знаходила її із усіх сил ящиком. І її колишня дівоча безпорадність на дереві перетворилася на безсилу ярость столичного пса, прив'язаного до того сусіднього дерева, якого він не може поведком люто вирвати, а лише дико гавкати, вона ж їй передається назад у вигляді споконвічної образи за себе і за цей сад, За цей колгосп із цією лікарнею, яку й фершалським пунктом не назовеш.

За цю пахущу ніч, обважену спілими плодами, які, зачувши удари знайомого ящика, і собі почали ударяти, падаючи об траву і об землю.

Словом, Танька почала гатити його не лише ящиком зверху, але й гострими своїми тухлями знизу, іспользуя для цього усі свої ноги на них. А також знання медпрацівника, який хоч і був ще дівчиною, але знав, де в кожного чоловіка знаходиться те, куди можна ударити ще, крім голови. Бо вона вже геть була зайшлася тим справедливим жіночим плачем, од якого нема порятунку ніякому чоловіку, яким би жилим він до цього не був.

Отут він, видно, відчув спалахи не тільки з голови, й зробив останню свою помилку: замість того, щоби падати попід оте дерево, де вірно рвався з повідка волкодав, що не може видрати із землі коріння, сторож почина падати садами у зовсім протилежний цьому бік, який не рятує його од гострих ударів гострого ящика. Падаючи по черзі на всі дерева, що були теж ударами, лише не тренувальними, як раніше, а з усього розмаху. Тому сад відповідав тугими яблучками, сиплячись дрібно ними крізь свої пахощі. А, особливо, підкочуючись під самі ноги Матвея, що підбивало його з рівноваги дужче, аніж настигаючі його повсімісно каблучки вездесущої Тетяни.

Собаковод, по-відіму, й не підозрівав, що Танька знає цей сад краще за нього. Що вона пам'ятає тут кожне деревце ще тоді, коли жодного з них тут не було. І що ця заплутана географія має в своєму центрі сторожку, якою гордо іменувався курінь, лише за те, що там навколо валявся різний іржавий реманент у вигляді сапок, грабель та лопат. Яку вона й вибрала і перший же удар так сильно рвонув Матвея у темряву, що він зміг, нарешті, одірватися з неї накарачках і тим самим захватися в густий кущ живця.

Де тихо, по-японському здогадався мовчати там по-китайському, хоч у нього по книжках ніколи про таке не писалося.

Чого не скажеш про пса, який був тут єдиний на весь сад, хто ще продовжував люто гавкати. Не знайшовши ніякого Матвея, Тетяна побігла до собаки і за третім ударом лопати замочила його на труп.

Коли розвиднілося, дерева побачили дивовижну картину: як до найсмачніших із

них ішла незвичайна процесія у вигляді жінок, які несли хто порожній мішок, хто корзини, а хто й лантуха. Передувала усім цим їм не хто інша, як коридорна медсестра Танька.

І хоч вона вже була зовсім без лопати і без темряви, Матвей одразу упізнав її. Він щойно за лісосмугою поховав свого відданого собачого друга, і ця робота, невелика для чоловіка, виснажила його геть.

— Здоров, сука, — привіталася до нього Танька.

Він хотів відповісти, але не знайшов.

— Чого став? Ану, сука, бери оці лантухи, — наказала вона.

Жінки позад неї не впізнавали його такого. Він виконував, причому мовчки. Повзаючи по траві, піднімаючи до лантуха збите ним за ніч.

— Ти, що, сука? — мовчки сказала вона. — Ти що падаць насипаєш? Із дерев вибирай.

Жінки ахнули. Бо, якби не були такі налякані Танькою, через те, що були дуже налякані Матвейом, що мало не зверталися дехто до фершалського пункту.

Тому вони жодна не повірила своїм очам, які бачили, як він висипає з лантуха, нещасно озираючись. Жінки, усі, як одна, не хотіли упізнавати його не лише тому, що доводилося стикатися із ним у суцільній темряві саду. А тому, що він уже зовсім не був схожий на двоногу істоту, а, здавалося, так назавжди й застигне на чотирьох.